

Cristina-Angela Tohănean
Lavinia Achim
Raluca Buricea
Teodora-Mariana Marin
Mariana Vasile

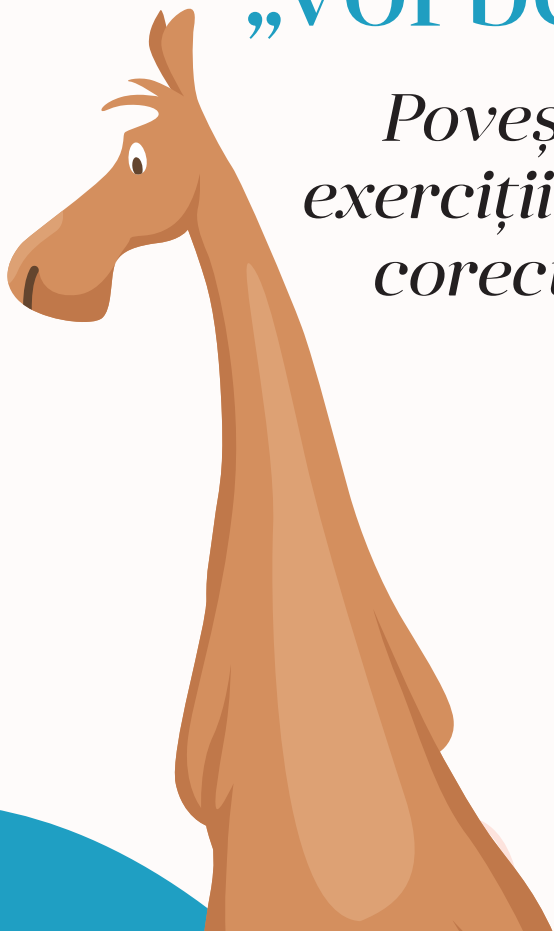


Aventuri de poveste la Școala „Vorbește corect”

*Povești terapeutice și
exerciții logopedice pentru
corectarea pronunției*

VOLUMUL 2


EDITURA
CREATOR
BRAȘOV 2023



Cuprins

Introducere · 5

Cuvânt înainte · 8

Cum știi și ce faci atunci când observi că al tău copil are
probleme de limbaj · 14

Modificări organice sau funcționale care pot afecta vorbirea copilului · 22

Ce rol ai tu, ca părinte, odată ce copilul tău a început
terapia logopedică · 29

Școala „Vorbește Corect”
și cei zece elevi dornici să învețe limba oamenilor · 33

Tili, puil de cangur și răbdarea · 47

Tili învață să pronunțe corect sunetul „C” · 50

Tili învață să pronunțe corect sunetul „G” · 60

O zână îl ajută pe Hipo să găsească situațiile potrivite
pentru a fi amuzant · 69

Hipo învață să pronunțe corect sunetul „H” · 71

Pina, veverița, scapă de frica de greșeală · 83

Pina învață să pronunțe corect sunetul „F” · 85

Pina învață să pronunțe corect sunetul „V” · 99

Momo, maimuța neatență, devine o maimuțică atentă și silitoare · 109

Momo învață să pronunțe corect sunetele „D”, „B”, „M” și „N” · 111

Tigruș descoperă comoara din interiorul său · 124

Tigruș învață să pronunțe corect sunetul „L” · 126

Tigruș învață să pronunțe corect sunetul „R” · 136

Ziua marelui spectacol · 147

Bibliografie · 150

Introducere

Povestea acestei cărți a început, putem spune, cu ani în urmă, când fiecare dintre noi a făcut primii pași în meseria de logoped, psiholog sau psihoterapeut. Zi de zi, cu fiecare copil pe care l-am însoțit pe drumul vorbirii corecte, s-a mai adăugat ceva în cartea pe care astăzi o punem în mâinile voastre, ale cititorilor, fie că sunteți părinți, copii sau specialiști.

Practica de zi cu zi ne-a pus în contact cu lumea magică a copilăriei, în care granița dintre real și imaginar este atât de fragilă, în care jocul și povestea sunt limbajul capabil să ajungă la inima fiecărui copil. De aceea, ne-am și propus prin această carte să ne apropiem de copii, fără a lăsa la o parte rigorile terapiei logopedice, prin poveste și joc. Povestea este un altfel de limbaj, un limbaj în care, pe tărâmul imaginației, totul este posibil. Fiecare poveste care însoțește învățarea unui sunet, îi va permite copilului să se identifice cu personajul și să găsească soluții pentru dificultăți care frânează, de multe ori, progresele în terapia logopedică: neatenția, lipsa de organizare, dorința de a abandona la primul obstacol, frica de greșeală, tendința de a face pe clovnul sau de a fi mereu în mișcare, lipsa de punctualitate sau opoziționismul.

Alături de cei zece pui de la Zoo – maimuțica Momo, tigrișorul Tigruș, hipopotamul Hipo, zebra Zula, veverița Pina, ariciul Cici, girafa Gia, țapul Niță, șoricelul Șori și cangurul Tili – drumul către învățarea pronunției corecte va fi parcurs, cu siguranță, mai ușor, iar alianța terapeutică se va realiza mult mai rapid. Recomandăm, pe lângă poveste, utilizarea unor marionete care să le reprezinte pe cele zece animăluțe. Dacă, de exemplu, copilul cu care lucrați se confruntă cu lipsa de încredere, dar nu are dificultăți în ceea ce privește pronunția sunetelor „L” și „R”, asemeni lui Tigruș, vă invităm să intrați în contact cu propria creativitate și să adaptați povestea, modificând numele sau peripețiile personajului, facilitând identificarea copilului cu acesta.

Am ales pentru această carte sunetele care, din experiența noastră, le pun copiilor cel mai adesea probleme în încercarea lor de a achiziționa vorbirea corectă. Astfel, am creat câteva povești, în care am prezentat diferite tehnici și jocuri utile în corectarea sunetelor „H”, „F”, „V”, „C”, „G”, „S”, „Z”, „Ț”, „Ș”, „J”, „CE”, „CI”, „GE”, „GI”, „L” și „R”, precum și pentru „D” final, „B” final, respectiv diferențierea „M”- „N”. Fiecare poveste aduce în prim plan câte un animăluț de la Zoo, care este inițiat în tainele limbajului și care, cu ajutorul specialistului/logopedului, dar și al părinților, reușește să-și corecteze dificultățile de pronunție pe care le întâmpină.

Credem, ca urmare a îndelungatei experiențe din cabinet, că o bună colaborare între părinte, copil și logoped, dar și o bună colaborare între logoped, psiholog, psihoterapeut și medic aduce un mare plus în terapia logopedică. Am încercat, de aceea, să reunim aici experiențele acestor

specialiști și să-i ghidăm și pe părinți, oferindu-le câteva recomandări.

Ne dorim ca prezenta lucrare să vină în sprijinul muncii dumneavoastră de zi cu zi și să le aducă un zâmbet pe chip copiilor, în strădania lor de a învăța corect „limba oamenilor”!

Autoarele



Cuvânt înainte

Dezvoltarea abilităților de limbaj este esențială pentru copiii aflați în primii ani de viață, deoarece aceasta le permite să comunice cu ceilalți și să învețe. Tulburările de limbaj pot afecta capacitatea copiilor de a comunica și de a învăța, ceea ce poate duce la probleme în dezvoltarea socială și academică. Prin urmare, este important să se detecteze și să se trateze timpuriu tulburările de limbaj la copii. Este extrem de important să dezvoltăm limbajul la copiii mici, deoarece acesta joacă un rol fundamental în dezvoltarea lor socială, emoțională și intelectuală. În timpul primilor ani de viață, copiii învață și dezvoltă rapid abilități lingvistice care le permit să comunice cu ceilalți, să înțeleagă și să se exprime.

Limbajul este o modalitate esențială prin care copiii comunică cu părinții, frații și surorile, bunicii și alți adulți și copii. Prin intermediul limbajului, ei își pot exprima nevoile, sentimentele și gândurile, dar și învață să asculte și să răspundă celorlalți. În același timp, dezvoltarea limbajului este strâns legată de dezvoltarea gândirii. Pe măsură ce copiii învață cuvinte noi și construcții gramaticale, își dezvoltă capacitatea de a gândi abstract și de a face

conexiuni între diferite concepte. În plus, aceștia pot începe să dezvolte gândirea critică și să înțeleagă mai bine lumea din jurul lor. Studiile longitudinale au arătat că acei copii care au dezvoltat abilități bune de comunicare și limbaj sunt mai pregătiți pentru succesul școlar. Aceștia au mai multe șanse să înțeleagă instrucțiunile profesorilor, să aibă discuții cu colegii de clasă și să dezvolte abilități de scriere și citire. Limbajul este esențial pentru dezvoltarea socială și emoțională a copiilor. Prin intermediul acestuia pot învăța cum să se împrietenească, să se joace și să colaboreze cu alți copii. De asemenea, cu ajutorul limbajului învață să-și exprime emoțiile și să le înțeleagă pe ale celorlalți.

Este important să ne dezvoltăm abilitățile de comunicare, deoarece acestea ne permit să interacționăm cu ceilalți și să ne exprimăm gândurile, sentimentele și nevoile. Comunicarea este esențială pentru a construi relații sănătoase și pentru a ne dezvolta social și emoțional. Prin comunicare, putem învăța de la ceilalți, putem colabora și putem rezolva probleme. În plus, abilitățile de comunicare sunt importante în viața profesională, deoarece ne permit să ne exprimăm ideile și să colaborăm cu colegii și clienții. Dezvoltarea abilităților de comunicare începe încă din primele luni de viață, când copiii încep să comunice prin gesturi și sunete. Pe măsură ce copiii cresc, abilitățile lor de comunicare se dezvoltă, iar acestea pot fi îmbunătățite și prin educație și antrenament. În plus, dezvoltarea abilităților de comunicare poate ajuta la prevenirea și rezolvarea conflictelor. Prin comunicare eficientă, putem evita neînțelegerile și putem găsi soluții la problemele care



apar. Dezvoltarea abilităților de comunicare este esențială pentru a ne dezvolta social, emoțional și profesional. Prin comunicare, putem construi relații sănătoase, putem învăța de la ceilalți și putem colabora pentru a rezolva probleme. Prin urmare, este important să acordăm o atenție deosebită dezvoltării limbajului la copiii mici și să le oferim oportunități de a învăța și de a-și dezvolta abilitățile lingvistice în mod continuu.

În acest context, „Aventuri de poveste la Școala Vorbește Corect” oferă o abordare inovatoare și distractivă pentru corectarea pronunției la copii. Cartea conține o colecție de povești terapeutice și exerciții de vorbire, folosind ca personaje animale din Grădina Zoologică pentru a ajuta copiii să se identifice cu acestea și să găsească soluții la dificultățile din terapia tulburărilor de limbaj. Aceste povești și exerciții sunt concepute pentru a fi interactive și distractive, astfel încât copiii să se simtă atrași de ele și să învețe cu plăcere. Cartea este structurată astfel încât permite copiilor să învețe într-un mod progresiv și să își dezvolte natural abilitățile de limbaj.

În prima parte, cartea oferă informații despre dezvoltarea normală a limbajului la copiii cu vârste cuprinse între 3 luni și 6 ani. Se discută și despre modificările organice sau funcționale care pot afecta vorbirea copilului și necesitatea implicării unui logoped în procesul de corectare a limbajului. În plus, textul oferă sfaturi pentru părinți și logopezi cu privire la modul în care pot sprijini copiii în procesul de corectare a limbajului. Se menționează că până la vârsta de 3-4 ani copiii pot depăși anumite dificultăți ale stadiului

anterior, dar pot persista unele probleme de pronunție, cum ar fi rotacismele și sigmatismele. Aceste tulburări nu se datorează neapărat unor cauze somato-organice, ci se pot datora anturajului și folosirii unei vorbiri deficitare a celor din jur. Autoarele subliniază importanța detectării și tratării timpurii a tulburărilor de vorbire la copii și a implicării părinților în procesul terapeutic. De asemenea, se menționează că tulburările de pronunție sau dislaliile la copil, mai ales în perioada perilinguală, se pot datora unor modificări organice sau funcționale, nu de puține ori dificultatea emiterii unor sunete în perioada de reabilitare logopedică datorându-se prezenței unei malformații sau dezvoltării unei patologii la nivelul organelor periferice ale aparatului fonoarticular. În general, textul subliniază importanța evaluării și tratării tulburărilor de limbaj la copii, precum și implicarea specialiștilor în acest proces.

În partea a doua, cartea folosește personaje animale pentru a ajuta copiii să se identifice cu acestea și să găsească soluții la dificultățile întâmpinate în terapia de vorbire. Cartea acoperă diferite sunete cu care copiii se confruntă adesea și oferă recomandări pentru părinți și specialiști pentru a lucra împreună în terapia tulburărilor de limbaj. Personajele principale din text sunt zece pui de animale care participă la Școala „Vorbește Corect” și își doresc să învețe limba oamenilor pentru a putea participa la un spectacol pentru copii dintre care menționăm: Zula - un pui de zebra care se pregătește pentru întâlnirea cu doamna broască țestoasă și învață să fie mai organizată; Momo - un pui de maimuță care are multe sunete de învățat,



dar este sigură că asemănarea cu puii de om o va ajuta mult; Hipo - un pui de hipopotam care se teme să fie ales pentru un număr de dans și preferă să se descurce la un număr de umor, și doamna profesoară Zenaida - o broască țestoasă cu o experiență de viață de aproape o sută de ani, care cunoaște limba oamenilor și a organizat Școala „Vorbește Corect” și preselecția artiștilor pentru spectacol.

În carte sunt menționate mai multe tehnici terapeutice utilizate în tratamentul tulburărilor de limbaj și exerciții logopedice pentru dezvoltarea mobilității aparatului fonoarticular. Aceste exerciții sunt recomandate pentru copiii care au probleme de pronunție și pot fi realizate sub îndrumarea unui logoped. De asemenea, sunt făcute recomandări pentru terapia logopedică, printre care: implicarea părinților în procesul de terapie logopedică și susținerea copilului în extinderea celor învățate la cât mai multe situații de comunicare; crearea unei relații bune între copil și logoped, prin evitarea numirii logopedului „doctor” și prin folosirea denumirii de „logoped” și explicarea rolului acestuia în ajutarea copiilor să vorbească corect; încurajarea copilului să aibă încredere și perseverență în procesul de terapie logopedică, prin stabilirea unor așteptări realiste și recunoașterea micilor progrese; înțelegerea faptului că procesul de corectare a pronunției copilului este un proces îndelungat, care poate dura de la câteva luni până la câțiva ani, în funcție de gradul de afectare a pronunției. Fiecare copil are un ritm propriu de asimilare și de receptare a informațiilor, iar progresele pot

fi vizibile după câteva săptămâni sau chiar după o ședință sau două, în funcție de caz.

Autoarele explică în detaliu cum să înțelegem și să corectăm problemele de limbaj ale copiilor, dar și cum să îi încurajăm să comunice mai bine. Un aspect interesant al cărții este faptul că oferă exemple concrete și sugestii practice pe care părinții, dar și specialiștii, le pot folosi pentru a îmbunătăți dezvoltarea limbajului copilului. În plus, cartea este ușor de citit și accesibilă pentru oricine, cu un limbaj clar și concis.

În concluzie, „Aventuri de poveste la Școala Vorbește Corect” este o carte foarte utilă pentru părinți, educatori și specialiști care doresc să înțeleagă mai bine dezvoltarea vorbirii și a limbajului la copii și reprezintă un suport de calitate în corectarea tulburărilor de limbaj.

Viorel Agheană

Lect. univ. dr.

Facultatea de Psihologie și Științele Educației
Universitatea din București



Cum știi și ce faci atunci când observi că al tău copil are probleme de limbaj

Poți aștepta în speranța că, odată cu vârsta, micuțul tău se va face înțeles și de către ceilalți, fie ei copii sau adulți. Important pentru tine e că tu îi înțelegi vorbirea, oricât de neînțeles este pentru ceilalți.

Poți aștepta până la 4 ani, dacă tot ai așteptat până la 3 ani și rudele te consolează spunându-ți despre alți copii care au început să vorbească târziu sau poate îți dau exemplul unor membri ai familiei sau chiar pe al lui Blaga.

Sau poate alegi să consulți un specialist sau un material de specialitate, pentru a avea niște repere mai clare cu privire la etapele dezvoltării limbajului. Poți, de asemenea, să intri pe platforma de logopedie www.vorbestecorect.ro și să faci gratuit o evaluare logopedică online de tip screening, pentru a avea un prim punct de pornire în demersul tău de a înțelege dacă cel mic/cea mică are un limbaj adecvat dezvoltat în raport cu vârsta cronologică.

Ne propunem să venim în sprijinul tău cu informații utile prin prezenta lucrare, pentru a înțelege mai bine de ce are

nevoie micuțul tău, în procesul de dezvoltare adecvată a limbajului.

Copilul este o minune schimbătoare! Iar limbajul său este puntea de legătură cu lumea din jur. Ca să îți poți da seama, însă, dacă limbajul copilășului tău este normal dezvoltat, este nevoie să știi care sunt achizițiile normale în sfera limbajului, pe care ar trebui să le aibă copilul tău, la fiecare etapă de vârstă.

Începând cu vârsta de **3 luni**, copilul îmbină formele de comunicare nonverbală (expresii faciale, zâmbete, gesturi) cu cele de comunicare verbală: el folosește sunete specifice în urma stimulării cu obiecte plăcute sau atunci când în câmpul său vizual apar figuri familiare. Începe să gângurească. Cu toate că sunetele pe care el le emite sunt aparent la fel de difuze ca înainte de această vârstă, ele exprimă de fapt o stare a copilășului tău (poate fi o stare de confort sau de disconfort, dar poate fi și o cerință). Treptat, aceste sunete încep să se diferențieze și să capete anumite semnificații, semnalizând fie senzația de foame, fie pe cea de sete, lipsa de confort sau bucuria. Aceste sunete încep să se unească, pe la vârsta de **5-6 luni**, în diferite silabe pe care copilășul le exprimă repetitiv („ta”, „ma”, „pa”). Această etapă poartă numele de „lalațiune”. În următoarele luni, sunetele pe care le emite el sunt tot mai asemănătoare cuvintelor pe care le aude. În cazul în care, în familie, copilului i se vorbește constant, fiind mereu antrenat în procesul de comunicare, progresele în achiziția și înțelegerea vorbirii vor fi ușor observabile. Desigur, dezvoltarea limbajului copilului este în strânsă legătură și cu capacitatea lui de a imita ceea ce spune adultul.



La aproximativ **1 an**, copilul începe să rostească primele cuvinte („mama”, „tata”), lucru care îi permite o mai bună relaționare cu ceilalți. În această perioadă, își dorește tare mult să se facă înțeles, motiv pentru care își folosește mimica, vocea, gesturile pentru a exprima ceea ce dorește. La **15 luni**, el începe să folosească cuvinte simple pentru a substitui propoziții (de exemplu, spune „sus” pentru a exprima dorința de a fi ridicat în brațe). La **2 ani**, performanțele lingvistice se îmbunătățesc rapid; în jurul vârstei de **3 ani**, copilul emite propoziții complete și, în general, corecte din punct de vedere gramatical. Astfel, în perioada **1-3 ani**, vorbirea copilului se dezvoltă intens, iar vocabularul său poate ajunge chiar și la 1000 de cuvinte, spre sfârșitul acestei perioade. Din acest moment, copilul își poate exprima mai bine trebuințele și dorințele și se face tot mai ușor înțeles.

În ceea ce privește limbajul expresiv și limbajul receptiv, un copil de **2 ani și jumătate** poate denumi majoritatea obiectelor familiare, poate identifica animale sau obiecte în funcție de sunetul pe care ele îl fac, poate denumi cel puțin două imagini ale obiectelor, folosește cel puțin 50 de cuvinte și poate denumi cel puțin 8 obiecte identificate după conturul lor desenat. El înțelege deja sensul lui „Uite!” și poate identifica șase părți ale corpului. La această vârstă, copilul salută persoanele familiare printr-un cuvânt sau un gest, poate pune întrebări simple (de exemplu, „Ce faci?”, „Unde pleci?”) și întrebări cu răspunsuri de tipul „Da”/„Nu”, utilizând o intonație corespunzătoare. De asemenea, el folosește expresii pentru a indica posesia (de exemplu, „Rochia

mamei mele" și „Mașina mea”), acțiunea („A găsit jucăria.”) și absența („Bunica a plecat.”, „Nu mai este apă.”).

La vârsta de **3 ani**, copilul poate denumi majoritatea obiectelor familiare din imagini, dar manifestă și mare atenție la cuvintele noi, pe care se poate întâmpla să le repete pentru sine sau să îi solicite adultului să i le repete. El poate identifica zece sau mai multe obiecte după conturul acestora, atunci când i se solicită să le arate, și poate identifica cinci sau mai multe obiecte, după funcționalitatea lor (de exemplu, „Arată cu ce bei!”). Răspunde la întrebări de tipul „Unde?” și „De ce?” și comentează asupra apariției sau dispariției persoanelor sau obiectelor dintr-o încăpere sau din mediu. Poate cere ajutorul („Ajută-mă!”) și poate cere permisiunea să facă ceva. La această vârstă, copilul poate participa într-o conversație scurtă, folosește adecvat timpurile verbale, negația, pronumele, dar și prepozițiile (de exemplu, „în casă”, „pe masă”, „la grădi”). El poate folosi trei-patru cuvinte pentru a forma o propoziție în care explică ceva, își exprimă dezacordul sau face o descriere (de exemplu, „Mă doare burtica.”, „Nu vreau să dorm.”, „Câinele e rău.”).

La **3 ani și jumătate** poate denumi obiecte văzute în imaginile din cărțile pentru copii, iar în joc folosește voci diferite pentru persoane diferite. La această vârstă, copilul poate răspunde la întrebări de tipul „Da”/„Nu” verbal sau gestual („Vrei bomboană?”, „Este mașinuța ta?”). În conversație, își schimbă modul de a vorbi în funcție de interlocutor (vorbește diferit cu un copil, comparativ cu un adult). Poate vorbi la telefon, ascultă ce i se spune, iar



apoi răspunde. Folosește diferite cuvinte pentru a descrie însușirile jucăriilor sau ale mâncării (aspecte ce țin de formă, mărime, culoare, textură etc.). El poate continua propozițiile începute de un adult și poate descrie ce se întâmplă sau ce vede. În acest scop, folosește trei-patru cuvinte pentru a exprima o propoziție completă (de exemplu, „Mama a deschis fereastra.”, „Andrei face mizerie pe jos.”), folosește întrebări de tipul „Ce?”, „Cum?”, „Unde?”. El utilizează pronumele personal „EU” și folosește corect pronumele posesive.

Mai târziu, la **4 ani**, copilul poate defini cel puțin două cuvinte simple, răspunzând la întrebări de tipul „Ce înseamnă...?”, iar în joc sau conversație poate relata ce a auzit că a spus cineva. El poate urma o instrucțiune dublă (de exemplu, „Pune paharul pe masă, apoi adu-mi mingea.”) și poate răspunde adecvat la întrebări de tipul „Câte sunt?” și „Care?”. Atunci când i se cere să descrie o imagine, folosește cel puțin trei elemente descriptive. Poate răspunde corect la întrebări de tipul „Ce faci?” și „De ce?”, poate relata o poveste după imagini, descrie funcțiile obiectelor și poate răspunde la întrebări de tipul „Ce este?”, „A cui este?” și „Cine este?”. La această vârstă, copilul poate povesti corect la timpul trecut.

Copilul între **4 ani și 4 ani și jumătate** face progrese în înțelegerea timpului și a modului de exprimare a acestuia. Își îmbogățește vocabularul cu numeroase expresii referitoare la timp. Știe, în mare, în ce ordine se succed evenimentele zilei. Se descurcă mai bine în spațiu, mai ales în cartierul său. Cuvinte precum „înainte”, „în spate”, „alături”, „în mijloc”,

„foarte aproape”, „înăuntru”, „deasupra” sunt înțelese în general și corect folosite. Vocabularul său s-a îmbunătățit foarte mult (în medie – 1500 cuvinte). Totuși, unele greșeli gramaticale pot fi încă prezente, privind mai ales problemele de conjugare sau de terminații (formele de plural și cele de feminin sunt încă aproximative). Copilul este vorbăreț, pune multe întrebări și construiește fraze mai lungi. Se folosește de limbaj pentru a inventa povești nemaipomenite, al căror erou este el, dar și pentru a vorbi cu prietenii lui imaginari.

La **4 ani și jumătate**, el poate defini 5 cuvinte simple, solicită semnificația cuvintelor pe care nu le cunoaște, găsește rime pentru cuvinte simple. La această vârstă, copilul poate urma instrucțiuni compuse din trei cerințe, poate răspunde adecvat la întrebări referitoare la pluralul substantivelor și înțelege negația. Tot acum, el poate face legătura între cauză și efect (de exemplu, „Jucăria s-a stricat și nu mai merge.”), folosește expresii pentru cantitate („mult”, „puțin”) și realizează corect acordul subiect-predicat. La nivel de conversație, poate pune întrebări de tipul „De ce a făcut asta?”, „Ce s-a întâmplat după?” și poate lega două propoziții folosind conjuncții precum „și”, „dar”, „sau” (de exemplu, „Mi-a luat jucăria, dar nu m-am supărat.”).

Între **4 ani și jumătate și 5 ani**, vocabularul ajunge în medie la 1900 cuvinte; ceea ce îl interesează mai mult în vocabular sunt cuvintele urâte, injuriile, cuvintele absurde și cele pe care le inventează. Înțelege atât de bine, încât se poate folosi cu el același limbaj, ca și cu un adult. A asimilat noțiunile de „cel mai mult”, „cel mai puțin”, „mai puțin ca”, dar „același” sau „egal” sunt încă greu de înțeles pentru el.



la 20 de obiecte, arătându-le cu degetul. Poate, socotind pe degetele unei mâini, să realizeze adunări ușoare și scăderi de genul: „Culegi două căpșune, apoi eu îți dau alte două. Câte ai în total?“, „Ai patru bomboane și mănânci una. Câte îți rămân?“. La **6 ani**, vocabularul copilului are aproximativ 2500 de cuvinte, iar copilul este pregătit pentru a se implica activ în comunicarea socială.

Deși la vârsta preșcolară, vorbirea este în linii mari corectă, mai ales sub raportul emiterii, al pronunției și capacității de formulare, totuși se întâlnesc anumite tulburări de vorbire, mai ales de pronunție și de ritm. Până la 3-4 ani se depășesc anumite dificultăți ale stadiului anterior, însă pot persista unele dificultăți de pronunție (mai ales rotacismele și sigmatismele). Acestea nu se datorează neapărat unor cauze somato-organice (care trebuie investigate cu ajutorul medicului specialist), ci se pot datora anturajului, folosirii unei vorbiri deficitare a celor din jur. Prezența lor nu trebuie să te sperie, ci doar să te încurajeze în a apela la un logoped, în cazul în care fenomenele persistă.

